

รายงานวิจัย

เรื่องตามเสด็จพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

เยือนสิงคโปร์ ซวา และ บาห์ลี พ.ศ. 2472

ทรงเจริญพระราชไมตรีและทัศนศึกษาเพื่อการพัฒนาประเทศ

โดย

นางอิมทิพย์ ปัตตะโชติ ชูฮาร์โต

เสนอ

พิพิธภัณฑ์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

สถาบันพระปกเกล้า

2558

คำขอบคุณ

รายงานฉบับสมบูรณ์ของโครงการวิจัยเรื่องตามเสด็จพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวเยือนสิงคโปร์ ชาว และ บาห์ลี พ.ศ. ๒๔๗๒ ที่ผู้วิจัยส่งมาให้คณะกรรมการกำกับโครงการวิจัยตรวจอ่านล่วงหน้า นั้น ได้ทราบผลในเวลาต่อมา เมื่อวันนัดประชุมกับท่านประธานและคณะกรรมการว่ารายงานยังขาดความสมบูรณ์อยู่มาก ผู้วิจัยยอมรับว่าในชีวิตประจำวันเป็นแม่บ้านธรรมดาคนหนึ่ง ไม่เคยเห็นระเบียบการหรือรูปแบบมาตรฐานการวิจัยของทางราชการมาก่อนเลยในชีวิต ทุกท่านในที่ประชุมได้แสดงความเห็นใจอีกทั้งกรุณาให้คำแนะนำในรูปแบบต่างๆ และเปิดโอกาสให้ผู้วิจัยได้แก้ไขเพิ่มความสมบูรณ์ของรายงานใหม่อีกครั้ง ผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้

ผู้อำนวยการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ศรีปัดดา ประธานในที่ประชุมพยายามชี้แนะถึงสิ่งที่ขาดหายไปในงานวิจัยชิ้นนี้และกรุณาสร้างความหวังใหม่ให้ผู้วิจัยเชื่อว่างานที่ไม่สมบูรณ์นั้นยังสามารถแก้ไขได้

รองศาสตราจารย์ หม่อมราชวงศ์ พฤทธิสวณ ชุมพล กรรมการกำกับและเป็นกรรมการตรวจอ่านงาน ได้กรุณาเขียนคำวิจารณ์พร้อมทั้งให้คำแนะนำตลอดจนมอบหนังสือให้เป็นการปลอบใจซึ่งผลปรากฏว่าทุกเล่มที่ได้รับมาเป็นประโยชน์อย่างมาก

อาจารย์สาวิตรี สุวรรณสถิตย์ กรรมการกำกับและเป็นกรรมการตรวจอ่านงานชิ้นนี้ด้วยได้กรุณาวิพากษ์และสละเวลาพิมพ์ข้อเสนอแนะ เป็นแนวทางที่เป็นประโยชน์ยิ่ง ช่วยให้ผู้วิจัยเห็นความเป็นไปได้ในการทบทวนแก้ไขปรับปรุงเพิ่มเติมเรียบเรียงเอกสารรายงานผลการวิจัยขั้นสุดท้ายให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณอาจารย์ฉัตรบงกช ศรีวัฒนสาร (นักวิชาการพิพิธภัณฑสถาน) ผู้ช่วยเลขานุการที่แสดงน้ำใจให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ อีกทั้งยังได้เอื้อเฟื้อเอกสารและส่งข้อมูลที่เห็นว่าเกี่ยวข้องกับการเตรียมรายงานฉบับนี้มาให้ และได้ช่วยประสานงานเป็นอย่างดีมาตลอดมาตั้งแต่เริ่มเสนอโครงการเลยทีเดียว

ขอกราบขอบพระคุณ คณะที่ปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิทั้งสองท่าน

อาจารย์ ดร. หม่อมราชวงศ์รุจยา อากาศ กรุณาเจียดเวลาพบปะและชี้ให้เห็นข้อบกพร่องของงานที่ผู้วิจัยเสนอคณะกรรมการไป พร้อมทั้งให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ยิ่งเพื่อการเพิ่มเติมสิ่งที่ขาดหายในรายงาน และ

อาจารย์ณัชชา วงศ์พานิช อดีตผู้อำนวยการสำนักหอจดหมายเหตุ ที่ให้ความช่วยเหลือเต็มที่ในทุกขั้นตอนตั้งแต่เริ่มเขียนเสนอโครงการ ด้วยความมั่นใจสูงยิ่งกว่าตัวผู้วิจัยเองอีกว่าจะสามารถดำเนินงานวิจัยนี้ได้เป็นอย่างดี

ขอขอบคุณอาจารย์อภิญา บัวสรวง แห่งสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท เสนอ มหาวิทยาลัยมหิดล ผู้มีประสบการณ์ในการทำงานวิจัย ได้ช่วยอ่านรายงานของผู้วิจัยแล้วเปิดการตีพิมพ์เพื่อช่วยเพื่อน จัดรูปแบบของรายงานฉบับนี้ให้เป็นไปตามระเบียบวิธีวิจัย อีกทั้งยังเตรียมหาเอกสารงานวิจัยไว้ให้ดูเป็นตัวอย่างด้วย

ขาดไม่ได้คือการขอบพระคุณบุพการีที่สนับสนุนให้การศึกษาอย่างดี ขอบคุณครูบาอาจารย์ทุกท่านที่ได้เมตตา ประสิทธิ์ประสาทความรู้ไว้ช่วยให้ผู้วิจัยได้มีโอกาทำงานที่ตัวเองสนใจและรู้สึกดีใจที่ได้ทำงานอันมีคุณค่าสูงคั่งเช่น งานวิจัยชิ้นนี้

บทคัดย่อภาษาไทย

สิงคโปร์ และชวา คือ จุดหมายแรกทีพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จประพาสต่างประเทศอย่างเป็นทางการครั้งแรกเหมือนกัน พระราชกรณียกิจของทั้งสองพระองค์ระหว่างการเดินทางเสด็จฯก็คล้ายๆกัน สิ่งที่ต่างกันอย่างเห็นได้ชัดจนภายในช่วงเวลาของสองรัชกาลคือความ ก้าวหน้าของการสื่อสารและการคมนาคม

การเสด็จประพาสสิงคโปร์ ชวาและบาหลีของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๒ ได้รับความสนใจเพียงใดในประเทศที่เสด็จฯเยือน ย่อมศึกษาได้จากข่าวหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นของประเทศนั้นๆ

วัตถุประสงค์หลักของงานวิจัยชิ้นนี้คือ การรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเสด็จประพาสฯของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวที่พบในประเทศ สิงคโปร์ และประเทศชวา (ปัจจุบันคือประเทศสาธารณรัฐอินโดนีเซีย) ก่อนที่หนังสือพิมพ์เก่าเหล่านั้นจะฉีกขาดเสื่อมสลายไปตามกาลเวลา การรวบรวมเอกสารเหล่านี้เป็นประโยชน์ต่อการเพิ่มหลักฐานในเชิงประวัติศาสตร์ซึ่งสถาบันพระปกเกล้ามีรวบรวมสะสมไว้มากอยู่แล้วให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

เอกสารในภาษาต่างประเทศอันได้แก่ภาษาอังกฤษและอินโดนีเซียที่รวบรวมไว้นี้สามารถนำมาเทียบเคียงกับเอกสารที่มีอยู่แล้วในภาษาไทย เพื่อศึกษาพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวระหว่างการเดินทางเสด็จประพาสฯ ตลอดจนทัศนคติของชาวต่างชาติที่มีต่อของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและประเทศสยามโดยรวม

อนึ่งเอกสารในภาษาต่างประเทศอันได้แก่ภาษาอังกฤษและอินโดนีเซียจะเป็นข้อมูลอันมีค่าอย่างยิ่งสำหรับนักวิจัยชาวต่างชาติกลุ่มหนึ่งที่มีขอบเขตจำกัดในด้านภาษาเป็นเหตุให้ไม่สามารถเข้าถึงเอกสารในภาษาไทยได้ ผลวิจัยในเชิงประวัติศาสตร์โดยนักวิจัยชาวต่างชาติจากเอกสารในภาษาต่างประเทศนี้ไม่ว่าทางอ้อมหรือทางตรงจะเป็นการช่วยเผยแพร่พระราชประวัติและพระราชกรณียกิจในพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวในการเสด็จประพาสสิงคโปร์ ชวาและบาหลีให้กับชาวต่างประเทศได้อย่างถูกต้องและกว้างขวางขึ้น แน่แน่นอนที่สุดว่า งานวิจัยจะต้องมีการพาดพิงถึงประเทศสยามในทำนองที่เป็นประเทศเดียวในภูมิภาคที่ไม่เคยตกเป็นอาณานิคมของชาติตะวันตก ซึ่งเป็นความน่าภาคภูมิใจของชาวไทยเพราะเป็นที่ยอมรับกันอยู่ว่าการที่สยามคงความเป็นเอกราชได้ในยุคอาณานิคมนั้นไม่ใช่ความบังเอิญแน่นอน แต่เป็นเพราะประเทศสยามมีพระเจ้าแผ่นดินที่ทรงพระปรีชาสามารถจึงนำพาประเทศให้รอดพ้นจากการถูกรุกรบครองในยุคอาณานิคมได้ อนุชนไทยรุ่นหลังควรจะได้มองเห็นความสำคัญนี้และสามารถอธิบายให้ชาวต่างชาติร่วมรับรู้ได้ ยิ่งกว่านั้นคือควรตระหนักถึงหน้าที่ในการช่วยกันปกป้องประเทศไทยให้คงความเป็นเอกราชไว้ตลอดไป

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ

Singapore and Java were the destinations of the first official visit abroad made by King Chulalongkorn (Rama V) and his son King Prajadhipok (Rama VII) of Siam (now Thailand). The missions and activities of their Majesties were quite similar. The obvious difference between the periods of the two rulers was the progress in media and transportation. The extent of the attention King Prajadhipok received during his first official visit to Singapore, Java and Bali can be judged from local newspapers and other documents of the time.

The main objective of this study is to obtain copies of documents concerning King Prajadhipok's trip abroad in 1929 before they are destroyed by time. These documents will help complete the history section of the vast collection of works in the library of the King Prajadhipok Institute.

The collected documents, which are in English and Indonesian, can be used for a comparative study of the Thai language. At the same time they enable more studies to be carried out of His Majesty's activities during his first visit abroad. They show how successful the trip was and how people in other lands viewed His Majesty and Siam, in general, during that period. Furthermore, these documents will be extremely valuable for researchers who have problems reading Thai.

Research in Thai history conducted in another language will make His Majesty's biography and his activities in Singapore, Java and Bali widely and correctly known internationally. The research will, directly and indirectly, show that Siam was the only country in the region that could maintain its sovereignty. This is something that the Thai people should be proud of. They should also realize that this success did not happen by chance but rather that it was due to the ability of the series of great kings who protected the country from the colonizing power of Westerners. Thailand's younger generation should know about this and do their best to maintain the country's independence forever.

สารบัญ

หน้า

คำขอบคุณ	
บทคัดย่อภาษาไทย	
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	
สารบัญ	
๑. บทนำ	๗
๒. การเสด็จประพาส สิงคโปร์ ชาว และ บาห์ลี	๑๒
๓. สิงคโปร์	๑๙
๓.๑ การจัดเตรียมรับเสด็จ	๑๙
๓.๒ ทศนะของสื่อสิงคโปร์ที่มีต่อประเทศสยามและพระประมุข	๒๐
๓.๓ พระราชกรณียกิจสำคัญที่สิงคโปร์	๒๕
๔. ชาว	๓๑
๔.๑ พระราชกรณียกิจอย่างเป็นทางการที่ชาว	๓๒
๔.๒ พระราชกรณียกิจทัศนศึกษาที่ชาว	๔๒
๔.๓ การเจริญพระราชไมตรี	๗๒

๕. บาทลี	๘๐
๕.๑ พระราชกรณียกิจที่บาทลี	๘๔
๕.๒ การเจริญพระราชไมตรี	๘๙
๖. เอกสารจากต่างประเทศ	๙๕
๗. การแก้ไขตัวสะกดและ/หรือคำอ่าน	๑๐๘
๘. บทสรุป	๑๑๗
๙. บรรณานุกรม	๑๑๘

๑. บทนำ

ที่มาและความสำคัญของงานวิจัย

เหตุใดสิงคโปร์และชาวคือสองเมืองแรกที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวและ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชประสงค์ที่จะเสด็จประพาสอย่างเป็นทางการ หลังจากเสด็จขึ้นครองราชย์สมบัติ?

ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวและ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว สิงคโปร์เป็นส่วนหนึ่งของดินแดนในอาณานิคมของประเทศอังกฤษที่เรียกโดยรวมว่ามลายา ส่วนชาวเป็นอาณานิคมซึ่งอยู่ภายใต้การปกครองของประเทศเนเธอร์แลนด์ ทั้งสองแห่งนี้เป็นประเทศเพื่อนบ้านทางใต้ของประเทศสยามหรือประเทศไทยในปัจจุบัน

สิงคโปร์และชาวในสมัยนั้นมีความเจริญที่สุดในย่านเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทั้งอังกฤษและเนเธอร์แลนด์ต่างก็นำวิวัฒนาการใหม่ๆมาใช้ในดินแดนอาณานิคมของตนทำให้ทันสมัยแทบจะเทียบเท่ายุโรป

ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ ประเทศสยามเริ่มตกเป็นเป้าที่หมายปองของประเทศมหาอำนาจในยุโรป พระองค์ทรงมีพระเนตรกว้างไกลและทรงตระหนักดีถึงความจำเป็นที่จะต้องศึกษาวิทยาการจากชาติตะวันตกเพื่อปรับปรุงให้ประเทศสยามมีความเจริญรุ่งเรืองทัดเทียมกับนานาอารยประเทศและเท่าทันกับเจ้าอาณานิคม เพื่อความเป็นเอกราชและความเป็นปึกแผ่นของประเทศ เนื่องจากสิงคโปร์และชาวอยู่ไม่ไกลนักใช้เวลาเดินทางไม่นานน่าจะเป็นสาเหตุให้ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ สนพระทัยที่จะเสด็จไปทรงงานในลักษณะทัศนศึกษาด้วยพระองค์เอง โดยมีพระราชประสงค์ที่จะทอดพระเนตรวิธีการบริหารบ้านเมืองของชาวยุโรปในดินแดนอาณานิคมของตน อีกทั้งได้ทรงศึกษาวิทยาการใหม่ๆหลากหลายด้านเพื่อนำไปพัฒนาประเทศ สิงคโปร์และชาวคือจุดหมายแรกที่พระองค์ทรง

เลือกเสด็จประพาสเมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๔๑๓¹ ไม่นานหลังจากเสด็จขึ้นครองราชย์ แน่ใจว่าเป็นที่พอพระราชหฤทัยอย่างมาก พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงได้เสด็จประพาสสิงคโปร์และชวาซ้ำอีกถึงสองครั้งในรัชสมัยของพระองค์ ในปี พ.ศ. ๒๔๓๙ และ พ.ศ. ๒๔๔๔

จากการเสด็จประพาสถึงสามครั้งในช่วงคาบเวลา ๓๐ ปีในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้น ความแปลกใหม่ทันสมัยของสิงคโปร์และเกาะชวายุ่อมเป็นที่กล่าวขานร่ำลือกันมาตลอดในแวดวงพระบรมวงศานุวงศ์และขุนนางชั้นสูงที่เคยมีโอกาสได้ตามเสด็จฯ

เมื่อพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗ เสด็จขึ้นครองราชย์ในปี พ.ศ. ๒๔๖๘ เช่นเดียวกันกับพระราชบิดา พระองค์มีพระราชภารกิจสำคัญในการฟื้นฟูเศรษฐกิจ ปฏิรูปและพัฒนาประเทศ ดังนั้นจึงไม่แปลกอะไรที่พระองค์ทรงเลือก สิงคโปร์และชวาเป็นจุดหมายแรกในการเสด็จประพาสต่างประเทศอย่างเป็นทางการ แต่คราวนี้มีบาทลีเพิ่มเข้ามาด้วย

หลายปีก่อน ระหว่างที่ผู้วิจัยค้นหาเอกสารที่หอสมุดแห่งชาติสิงคโปร์และหอสมุดแห่งชาติอินโดนีเซียเพื่อเรียบเรียงหนังสือเกี่ยวกับการเสด็จประพาสสิงคโปร์และชวาของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว บังเอิญได้พบเอกสารจำนวนมาก เกี่ยวเนื่องกับการเสด็จประพาสฯของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เบื้องต้นเกิดความสงสัยว่ามีใครได้ทำการเก็บรวบรวมเอกสารเหล่านี้ไว้บ้างหรือยัง? ถ้ายัง..และเชื่อว่ามีความเป็นไปได้สูงว่ายัง ก็เป็นที่น่าเสียดายเพราะนับวันเอกสารในลักษณะหนังสือพิมพ์เก่าก็จะเหลืออีกขาดหรือกรอบหักป่นไปตามกาลเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งหนังสือพิมพ์ในแผนกหนังสือพิมพ์โบราณ² ที่หอสมุดแห่งชาติอินโดนีเซียไม่ได้รับการเอาใจใส่ดูแลอย่างทะนุถนอมเท่าที่ควร ข้อสงสัยต่อมาคือ มีเอกสารอื่นที่ทอดจดหมายเหตุแห่งชาติของทั้งสองประเทศนี้หรือไม่? จะมีผู้ใดสนใจไปค้นหารวบรวมไว้หรือไม่? ผู้ที่สนใจไปค้นหาจะประสบปัญหาเรื่องการสื่อสารในภาษาอินโดนีเซียหรือไม่? ในทางกลับกัน จะมีผู้ที่สามารถสื่อสารในภาษาอินโดนีเซียสนใจไปค้นหาหรือไม่?

ด้วยเหตุที่ผู้วิจัยมีถิ่นพำนักอยู่ที่ประเทศอินโดนีเซียมานานสามารถสื่อสารในภาษาอินโดนีเซียพอใช้ให้เป็นประโยชน์ในการค้นหาเอกสารได้ด้วยตนเอง บวกกับความสนใจที่จะสืบค้นหารายละเอียดในการเสด็จพระราชดำเนินมาทรงศึกษาดูงานของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวในครั้งนั้นอีกทั้งอยากเห็นว่าสื่อต่างประเทศในยุคหนึ่งให้ความสำคัญหรือมีทัศนคติเกี่ยวกับการเสด็จฯอย่างไรบ้าง ทั้งนี้ทั้งนั้นประเทศสยามไม่ใช่ธรรมดาเพราะเป็นประเทศเดียวในภูมิภาคนี้ที่สามารถรักษาเอกราชของประเทศไว้ได้ ชาวสยามมีศักดิ์ศรีของตนที่ไม่ต้องจำยอมอยู่ภายใต้อำนาจกดขี่ของเจ้าอาณานิคม ประเด็นนี้แม้แต่ชาวอินโดนีเซียในปัจจุบันก็วิเคราะห์และยอมรับกันว่ากรณีที่สยามคงความเป็นเอกราชได้ในยุคล่าอาณานิคมนั้นไม่ใช่ความบังเอิญแน่นอน แต่เป็นเพราะประเทศสยามมีพระเจ้าแผ่นดินที่ทรงพระปรีชาสามารถถึงนำพาประเทศให้รอดพ้นจากการถูกรบครองในยุคล่าอาณานิคมได้ ซึ่งเป็นความน่าภาคภูมิใจที่อนุชนไทยรุ่นหลังควรจะได้รับรู้และเห็นความสำคัญ สามารถอธิบายให้ชาวต่างชาติร่วมรับรู้ได้

¹ เทียบกับปัจจุบันคือ พ.ศ. ๒๔๑๔ เนื่องจากการเปลี่ยนพุทธศักราชขึ้นปีใหม่ของประเทศไทยในสมัยนั้น เริ่มวันที่ ๑ เมษายน ของทุกปี ภายหลังกองพล ป. พิบูลสงคราม ได้เปลี่ยนวันขึ้นปีใหม่ตามแบบสากล เริ่มเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๓ เป็นทุกวันที่ ๑ มกราคม

(อิมทิพย์ : ๒๕๕๕ : ๑๕)

² คำว่า ‘โบราณ’ ของหน่วยงานนี้หมายถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนวันประกาศเอกราชของประเทศสาธารณรัฐอินโดนีเซียจากการเป็นอาณานิคมของประเทศเนเธอร์แลนด์ เมื่อวันที่ ๑๗ สิงหาคม ค.ศ. ๑๙๔๕

วัตถุประสงค์และผลของการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ

1. รวบรวมเอกสารในภาษาต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการเสด็จ

ประพาสของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ก่อนที่จะสายเกินไป เพราะนับวันเอกสารในลักษณะหนังสือพิมพ์เก่าก็จะเหลืองฉีกขาดหรือร่อนหายไปตามกาลเวลา การรวบรวมเอกสารเหล่านี้ไว้จะเพิ่มหลักฐานในเชิงประวัติศาสตร์ซึ่งสถาบันพระปกเกล้ามีรวบรวมสะสมไว้มากอยู่แล้วให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2. เพื่อนำเอกสารในภาษาต่างประเทศเหล่านี้มาเทียบเคียงกับเอกสาร

ที่มีอยู่ในภาษาไทย ศึกษาพระราชกรณียกิจระหว่างการเดินทางเสด็จประพาสฯ ตลอดจนทัศนคติของชาวต่างชาติที่มีต่อของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและประเทศสยามโดยรวม

เอกสารในภาษาต่างประเทศอื่นได้แก่ภาษาอังกฤษและอินโดนีเซีย

ที่รวบรวมไว้จะเป็นข้อมูลอันมีค่าอย่างยิ่งสำหรับนักวิจัยชาวต่างชาติกลุ่มหนึ่งที่มีขอบเขตจำกัดในด้านภาษาซึ่งเป็นสาเหตุให้ไม่สามารถเข้าถึงเอกสารในภาษาไทยได้ ผลวิจัยในเชิงประวัติศาสตร์โดยนักวิจัยชาวต่างชาติจากเอกสารในภาษาต่างประเทศนี้จะเป็นการช่วยเผยแพร่พระราชประวัติและพระราชกรณียกิจในพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวในการเสด็จประพาสสิงคโปร์ ขวาและบาห์ลีให้กับชาวไทยและชาวต่างประเทศได้อย่างถูกต้องกว้างขวางยิ่งขึ้น

วิธีการศึกษา

การวิจัยเรื่องตามเสด็จพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวเยือนสิงคโปร์ ขวา และ บาห์ลี พ.ศ. ๒๔๗๒ นี้ผู้วิจัยใช้จดหมายเหตุระยะทางพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จประพาสเสด็จประพาสสิงคโปร์ ขวา บาห์ลี³ เป็นเอกสารหลักในการค้นคว้า ประกอบกับ พระราชหัตถเลขาพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระธิดาสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิตในคราวเสด็จประพาสเกาะชวาเมื่อปีมะเส็ง พ.ศ. ๒๔๗๒

นอกเหนือจากเอกสารสองฉบับข้างต้น ผู้วิจัยได้ใช้สำเนาเอกสารหนังสือพิมพ์ทั้งรายวันและรายสัปดาห์เท่าที่ค้นหาได้จาก หอจดหมายเหตุและหอสมุดแห่งชาติ ณ ประเทศสาธารณรัฐสิงคโปร์และ ประเทศสาธารณรัฐอินโดนีเซียเป็นหลักฐานเสริมในการอ้างอิงและเปรียบเทียบด้วย โปรดดูรายละเอียดในภาคเอกสารจากสิงคโปร์ และ เอกสารจากอินโดนีเซีย

๒. การเสด็จประพาส สิงคโปร์ ขวา และ บาห์ลี

การเสด็จเยือนสิงคโปร์ ขวา และ บาห์ลีของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๒ นั้น เริ่มต้นที่แรกคือสิงคโปร์ มีการติดต่ออย่างเป็นทางการจากสถานทูตไทยในกรุงลอนดอนโดยจดหมายลงวันที่ ๑๖ มีนาคม ค.ศ. ๑๙๒๙ แจ้งไปยังรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศอังกฤษในนามของ Sir Austen Chamberlain⁴ จดหมายฉบับเดียวกันนี้ประทับตรา วันที่ ๔ เมษายนถูกส่งต่อมายัง Sir Hugh Clifford ซึ่งดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการอาณานิคมมาอยู่ในขณะนั้น

³ เรียบเรียงโดยหม่อมเจ้าดำรงศรัย เทวกุล ผู้โดยเสด็จครั้งนี้ด้วยในตำแหน่งราชเลขานุการ

⁴ อ้างอิงเอกสารจากหอสมุดแห่งชาติสิงคโปร์ รหัสค้นหา NL 5847

หลังจากนั้น Sir Hugh Clifford ส่งจดหมายสองฉบับรายงานกลับมายังสำนักงานด้านอาณานิคม ณ ประเทศอังกฤษ ลงวันที่ ๖ มิถุนายน และ ๗ สิงหาคม⁵ ฉบับแรกรายงานถึงการเตรียมถวายการรับเสด็จ ฉบับหลัง รายงานสรุปเหตุการณ์ทั้งหมดอย่างละเอียดถึงปฏิบัติการรับเสด็จฯ ตั้งแต่เมื่อเรือพระที่นั่งมหาจักรี แล่นเข้าจอดทอดสมอที่สิงคโปร์จนกระทั่งถอนสมอเพื่อมุ่งหน้าต่อไปยังแผ่นดินชวา จดหมายฉบับนี้แนบสำเนาคำสั่งถวายการต้อนรับในงานเลี้ยงพระกระยาหารค่ำถวายอย่างเป็นทางการ และ พระราชดำรัสตอบ อีกทั้งยังได้แนบพระราชโทรเลขขอใจ Sir Hugh Clifford และท่านผู้หญิง สำหรับการต้อนรับอย่างอบอุ่นตลอดเวลาที่พระองค์และสมเด็จพระราชินีประทับที่สิงคโปร์ ในการนี้มีโทรเลขถวายตอบของ Sir Hugh Clifford ด้วย

๒.๑ เลื่อนการเสด็จประพาสฯ

การเสด็จเยือนสิงคโปร์ ชวา และ บาหลีของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๒ นั้น อันที่จริงได้เตรียมการตามพระราชประสงค์ไว้แล้วหนึ่งปีก่อนหน้านั้น นั่นคือในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๗๑ แต่มีเหตุจำเป็นทำให้ต้องเลื่อนกำหนดการเสด็จฯ ดังที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ The Straits Times ของสิงคโปร์ ฉบับลงวันที่ ๑๔ มิถุนายน ค.ศ. ๑๙๒๘ ภายใต้อำนาจชื่อว่า *DEATH OF SIAMESE PRINCE – King’s Visit to Singapore and Java Postponed*

หนังสือพิมพ์ฉบับนี้ได้รายงานข่าวเจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์⁶ เสด็จทิวงคต เมื่อวันที่ ๑๓ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๑ อันเป็นเหตุให้การเสด็จประพาสในปีนั้นจำเป็นต้องเลื่อนกำหนดออกไป

⁵ อ้างอิงเอกสารจากหอสมุดแห่งชาติสิงคโปร์ รหัสค้นหา NL 6132 และ 6133 ตามลำดับ

⁶ จอมพลสมเด็จพระราชปิตุลาบรมพงศาภิมุข เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ กรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช (พ.ศ. ๒๔๐๒ – ๒๔๗๑) เป็นพระราชโอรสในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระเทพศิรินทราบรมราชินี ทรงเป็นพระอนุชาร่วมพระมารดาของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จากวิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี